

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย โรงเรียนบ้านนาต้นจั่น

นำเสนอเมื่อ : 15 ธ.ค. 2551

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย โรงเรียนบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย โรงเรียนบ้านนาต้นจั่น ตั้งอยู่ หมู่ 5 บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ปัจจุบันมีข้าราชการครู 10 คน นักการภารโรง 1 คน นักเรียน 105 คน เปิดสอนตั้งแต่ อนุบาล 1 ? ป.6 การดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ของโรงเรียนบ้านนาต้นจั่น เริ่มดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ตั้งแต่ปี 2543 ตามโครงการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ได้รับเข้าประกวดกิจกรรม และได้รับรางวัลต่าง ๆ ทางโรงเรียนได้จัดสร้างอาคารแหล่งเรียนรู้เป็นเอกเทศ ชื่ออาคารภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายในใช้จัดกิจกรรมการทอผ้าพื้นเมือง (การทอผ้าสไบ) จัดนิทรรศการภูมิปัญญาไทยด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม และผลงานนักเรียน จากการดำเนินงานครั้งนี้ได้รับความสนใจจาก สถานศึกษา หน่วยงานอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุตสาหกรรม วิทยาลัยบุคคลทั่วไป และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน พระสงฆ์ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน กล่าวคือเป็นลักษณะบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีจุดที่นาสนใจหลายประการ รูปแบบแหล่งเรียนรู้ 1) โรงเรียนจัดทำโครงการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย 9 ด้าน เกี่ยวกับการจัดองค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย ซึ่งเกิดจากการสังสรรค์ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น ในวิถีชีวิตไทยซึ่งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย

ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญาที่มีความเด่นชัดในหลายด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ

แหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิค ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนการผลิตและจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มกันของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่นยาสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์พัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน

ความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น
การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์
รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน
และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน □ แหล่งเรียนรู้ด้านศิลปกรรม ได้แก่
ความสามารถในด้านสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี
ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ เป็นต้น □ แหล่งเรียนรู้ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่
ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่นไทยในภูมิภาคต่างๆ
รวมถึงด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปฏิวรรตหนังสือโบราณ
การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ □ แหล่งเรียนรู้ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่
ความสามารถในด้านการศึกษาและปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ
และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถ่ายทอดทางวรรณกรรม คำสอน
การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีชาวไทย เป็นต้น □ แหล่งเรียนรู้ด้านโภชนาการ ได้แก่
ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์
และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ
ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรด้วย